

ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจออมในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครสวรรค์*

DETERMINANTS OF THE INTENTION TO SAVE IN THE GOVERNMENT PENSION FUND AMONG CIVIL SERVANTS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN NAKHON SAWAN

ธิตีวรดา เนกขำ*, ภัทรพร พงศาปรมัตต์

Thitiwarrada Nekkham*, Pattaraporn Pongsapornamat

คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Business Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: thitiworradas67@nu.ac.th

*Tel: 081-604-4188

บทคัดย่อ

การออมเพื่อการเกษียณมีความสำคัญต่อความมั่นคงทางการเงินในอนาคตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจออมในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับ กบข. ทักษะคิด และแรงจูงใจ การวิจัยเชิงปริมาณนี้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 380 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าที (Independent Samples t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความตั้งใจออมใน กบข. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มอายุ 50 - 59 ปี มีความตั้งใจออมสูงกว่ากลุ่มอื่น ส่วนระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน มีความตั้งใจออมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจออมได้ร้อยละ 42.2 ($R^2 = 0.422$) โดยปัจจัยด้านทัศนคติมีผลต่อความตั้งใจออมมากที่สุด ($\beta = 0.337$) รองลงมาคือแรงจูงใจ ($\beta = 0.328$) และความรู้เกี่ยวกับ กบข. ($\beta = 0.124$) ตามลำดับ ในทิศทางเดียวกัน ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการออมโดยเน้นสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการออมใน กบข. ควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจและการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และทางเลือกในการออม โดยเฉพาะการสื่อสารกับบุคลากรที่มีอายุน้อย เพื่อสร้างความตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมทางการเงินตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

คำสำคัญ: ความตั้งใจออม, กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

Abstract

Retirement saving is crucial for the future financial security of government teachers and educational personnel. This study aimed to investigate the factors influencing saving intention in the Government Pension Fund (GPF) among government teachers and educational personnel under the Office of the Basic Education Commission in Nakhon Sawan Province, examining personal and economic factors, knowledge of the GPF, attitude, and motivation. A quantitative research approach was employed, collecting data via questionnaires from a sample of 380 government teachers and educational personnel using convenience sampling. Data were analyzed using descriptive statistics, independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and multiple linear regression analysis. The results indicated that age differences were significantly associated with variations in saving intention at the .05 level, with participants aged 50 - 59 years demonstrating higher saving intention than other age groups. Conversely, saving intention did not differ significantly based on educational level, average monthly income, or average monthly debt burden. Furthermore, the independent variables jointly explained 42.2% ($R^2 = 0.422$). Attitude had the strongest positive effect on saving intention ($\beta = 0.337$), followed by motivation ($\beta = 0.328$) and knowledge about the GPF ($\beta = 0.124$), respectively, all statistically significant at the 0.05 level in the same direction. Based on these findings, relevant agencies should promote saving by focusing on cultivating positive attitudes toward GPF saving, alongside boosting motivation and providing knowledge regarding benefits and saving options. Communication should particularly target younger personnel to raise awareness of early financial preparation.

Keywords: Saving Intention, Government Pension Fund, Office of the Basic Education Commission, Teacher Civil Service and Educational Personnel

บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ส่งผลให้ภาระการพึ่งพิงของประชากรวัยทำงานเพิ่มสูงขึ้น และสะท้อนถึงความเปราะบางทางการเงินของประชากรหลังเกษียณ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2567); (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) การออมเพื่อวัยเกษียณจึงเป็นหลักการสำคัญในการสะสมรายได้ระยะยาวเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) รัฐบาลจึงจัดตั้งกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ตาม พ.ร.บ. กบข. พ.ศ. 2539 เพื่อเป็นสวัสดิการการออมสะสมระยะยาวและสร้างหลักประกันทางการเงินหลังเกษียณอายุราชการแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โครงสร้างการออมของ กบข. ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ 1) ส่วนที่สมาชิกนำส่ง ได้แก่ เงินสะสม สมาชิกจ่ายเข้ากองทุนในอัตรา ร้อยละ 3 ของเงินเดือนทุกเดือน ตามที่กฎหมายกำหนด และ เงินสะสมส่วนเพิ่ม (ออมเพิ่ม) สมาชิกสมัครใจจ่ายเพิ่มได้ตั้งแต่ร้อยละ 1 ถึงร้อยละ 27 โดยเมื่อรวมกับเงินสะสมปกติแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 30 ของเงินเดือน 2) ส่วนที่ภาครัฐนำส่ง ได้แก่ เงินสมทบ รัฐบาลเข้าบัญชีให้สมาชิกทุกเดือนในอัตรา ร้อยละ 3 ของเงินเดือน และเงินชดเชย รัฐบาลเข้าบัญชีให้สมาชิกทุกเดือนในอัตรา ร้อยละ 2 ของเงินเดือน เพื่อชดเชยบำนาญที่ลดลง นอกจากนี้ยังมีเงินประเดิม เงินก้อนที่ภาครัฐนำส่งให้ครั้งเดียว ณ วันที่สมัคร เป็นสิทธิเฉพาะสมาชิกที่รับราชการอยู่ก่อนวันที่ 27 มีนาคม 2540 เพื่อชดเชยบำนาญที่ลดลง การเป็นสมาชิก กบข. จะได้รับสิทธิประโยชน์ในการนำเงินออมเพิ่มไปลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และสามารถเลือกแผนการลงทุนให้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงที่ตนเองยอมรับได้ (กองทุนบำเหน็จบำนาญ

ข้าราชการ, 2567) อย่างไรก็ตาม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐกลุ่มใหญ่ ยังคงเผชิญวิกฤตภาระหนี้สินอย่างรุนแรง โดยมีครัวเรือน 80 แบกรับหนี้สินรวมกว่า 1.4 ล้านล้านบาท (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจส่วนบุคคลนี้ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่อง ความสามารถ และความตั้งใจในการออมเงินสะสมเพิ่มใน กบข. เพื่อสร้างหลักประกันในวัยเกษียณ

ในการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจออม งานศึกษานี้ได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen, I. ร่วมกับทฤษฎีการบริโภคตามแบบวงจรชีวิต (Life Cycle Theory) และแนวคิดความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เนื่องจากพฤติกรรมออมไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น ทักษะ การคล้อยตาม และการรับรู้การควบคุมเพียงอย่างเดียว (Ajzen, I., 1991); (โสภณ โรจน์ธำรงค์, 2537) แต่ยังผูกโยงกับช่วงอายุตามวงจรชีวิตและข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ (ศตพร ภูทองไชย และสิทธิพร อินทวงศ์, 2563); (อิพันธ์ วรรณสุริยะ, 2566) ตลอดจนระดับความเข้าใจในระบบกองทุนและสิทธิประโยชน์ทางภาษี (สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และคณะ, 2560) การสังเคราะห์แนวคิดเหล่านี้ช่วยสร้างกรอบการมองที่ครอบคลุมทั้งมิติความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ และบริบทส่วนบุคคลที่มีต่อความตั้งใจออม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาพฤติกรรมออมในภาพรวมของประชาชน หรือศึกษากรณีข้าราชการทั่วไปในระดับมหภาค ซึ่งยังมีข้อจำกัดในการอธิบายความตั้งใจออมตามความสมัครใจใน กบข. ของข้าราชการครูที่มีบริบทเฉพาะด้านภาระหนี้สินสูงและข้อจำกัดทางการเงินในระดับพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับ กบข. ทักษะ และแรงจูงใจ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจออมใน กบข. ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัด สพฐ. ในจังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจออมในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครสวรรค์ โดยผลการศึกษาจะก่อให้เกิดประโยชน์ ได้แก่ 1) ด้านนโยบายกองทุน กบข. สามารถนำข้อมูลไปใช้ออกแบบแผนการลงทุนและการออมเพิ่มที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับพฤติกรรมและสิทธิประโยชน์ของสมาชิก 2) ด้านหน่วยงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้แนวทางในการจัดทำมาตรการส่งเสริมวินัยทางการเงินและการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูควบคู่กับการออม และ 3) ด้านตัวข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ตระหนักถึงการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินและการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอย่างมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจออมในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 6,548 คน (สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ, 2568) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 (Yamane, T., 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 377 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 380 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ผ่านช่องทางแบบสอบถามออนไลน์ ทั้งนี้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวกอาจมีข้อจำกัดในการอ้างอิงผลการวิจัยไปยังประชากรข้าราชการครูในระดับมหภาคหรือต่างพื้นที่ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดทางระเบียบวิธีวิจัย

ของงานศึกษานี้ ซึ่งผู้วิจัยมีเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออก ดังนี้ เกณฑ์การคัดเข้า คือเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัด สพฐ. ในจังหวัดนครสวรรค์ และมีสถานภาพเป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ในปัจจุบัน ในส่วนเกณฑ์การคัดออก คือบุคลากรที่ไม่ใช่ข้าราชการสังกัด สพฐ. หรือไม่ได้เป็นสมาชิก กบข. ซึ่งระบบจะยุติการทำแบบสอบถามทันทีผ่านข้อความคัดกรองในส่วนที่ 1 ของชุดคำถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 6 ส่วน รวมทั้งสิ้น 42 ข้อ ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อคำถามคัดกรอง (2 ข้อ) ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ โดยมีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended) และคำถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อายุราชการ ระดับการศึกษา และจำนวนบุคคลที่อยู่ภายใต้อุปการะ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน เพื่อใช้อธิบายบริบทและลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก กบข. แผนการลงทุนใน กบข. ปัจจุบัน การออมเพิ่มใน กบข. หรือไม่ การออมในรูปแบบอื่นหรือไม่ และรูปแบบการออมอื่น ที่ไม่ใช่การออมใน กบข. ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับ กบข. เป็นแบบทดสอบความรู้ (Knowledge Test) แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (10 ข้อ) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลระดับความรู้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความเข้าใจน้อย ความเข้าใจปานกลาง และความเข้าใจมาก ส่วนที่ 4 แบบวัดปัจจัยทัศนคติและปัจจัยแรงจูงใจต่อการออมใน กบข. (12 ข้อ) แบ่งเป็น ทัศนคติต่อการออมและความเสี่ยง (6 ข้อ) และแรงจูงใจจากสิทธิประโยชน์และผลตอบแทน (6 ข้อ) ส่วนที่ 5 แบบวัดความตั้งใจออมใน กบข. (4 ข้อ) สำหรับส่วนที่ 4 และส่วนที่ 5 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) เกณฑ์การแปลผลระดับคะแนนเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) และส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะคำถามปลายเปิด (1 ข้อ)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยเสนอแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชี การเงิน ที่เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ในเรื่องกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ พบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ยอมรับได้ทุกข้อ การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Test) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดลองใช้ (Try-out) กับข้าราชการสังกัดหน่วยงานอื่นที่เป็นสมาชิก กบข. มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อประเมินคุณภาพเครื่องมือแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ กบข. วิเคราะห์ด้วยสูตร Kuder-Richardson 20 (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.71 ส่วนแบบวัดประเมินค่า (Likert Scale) วิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ดังนี้ ด้านทัศนคติต่อการออม ($\alpha = 0.88$), ด้านแรงจูงใจจากสิทธิประโยชน์ ($\alpha = 0.95$), และด้านความตั้งใจออมใน กบข. ($\alpha = 0.96$) ค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.954 แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือระดับสูง นอกจากนี้โครงการวิจัยนี้ได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร แบบเร่งรัด (Expedited Review) รหัสรับรอง COA No. 095/2026 หมายเลขโครงการ IRB No. P2-0043/2569 โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ การพิทักษ์สิทธิ ความเป็นลับของข้อมูล และกระบวนการขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Informed Consent) ไว้ในตอนต้นของแบบสอบถามออนไลน์อย่างครบถ้วนก่อนการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากคณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร ส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ และจัดส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms ไปยังกลุ่มตัวอย่างเมื่อครบตามจำนวน ได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามได้ชุดข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 380 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับ กบข. ทศนคติ แรงจูงใจ และความตั้งใจออม และ 2) สถิติเชิงอนุมาน เปรียบเทียบความแตกต่างของความตั้งใจออมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ ใช้สถิติ Independent Samples t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Tukey's HSD การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยของความรู้เกี่ยวกับ กบข. ทศนคติ และแรงจูงใจที่มีต่อ ความตั้งใจออม การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอย (Regression Assumptions) Multicollinearity พิจารณาจากค่า Variance Inflation Factor (VIF) ต้องไม่เกิน 10 และค่า Tolerance ต้องมากกว่า 0.10 (พบค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.445 - 0.977 และ VIF อยู่ระหว่าง 1.024 - 2.248) แสดงว่า ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ Independence of Residuals ตรวจสอบด้วยสถิติ Durbin - Watson อยู่ในช่วง 2.002 ยืนยันว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่เกิดปัญหา ความสัมพันธ์กันเองของความคลาดเคลื่อน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจออมใน กบข. ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัย	กลุ่มที่มีจำนวนสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	หญิง	275	72.37
อายุ	40 - 49 ปี	131	34.47
สถานภาพ	โสด	184	48.42
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	256	67.37
อายุราชการ	ต่ำกว่า 5 ปี	121	31.84
รายได้	20,001 - 30,000 บาท	132	34.74
หนี้สิน	น้อยกว่า 20% ของรายได้	123	32.37
อายุสมาชิก กบข.	มากกว่า 10 ปี	173	45.53
แผนการลงทุน	แผนหลัก	106	27.89
การออมเพิ่มใน กบข.	ไม่มี	289	76.05
การออมรูปแบบอื่น	ไม่เกิน 5% ของรายได้	128	33.68

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 380 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 275 คน (ร้อยละ 72.37) มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี จำนวน 131 คน (ร้อยละ 34.47) มีสถานภาพโสด จำนวน 184 คน (ร้อยละ 48.42) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 256 คน (ร้อยละ 67.37) มีอายุราชการต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 121 คน (ร้อยละ 31.84) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 132 คน (ร้อยละ 34.74) มีภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้ จำนวน 123 คน (ร้อยละ 32.37) เป็นสมาชิก กบข. มากกว่า 10 ปี จำนวน 173 คน (ร้อยละ 45.53) อยู่ในแผนการลงทุน แผนหลัก จำนวน 106 คน (ร้อยละ 27.89) ไม่มีการออมเพิ่มใน กบข. จำนวน 289 คน (ร้อยละ 76.05) และมีการออมในรูปแบบอื่น ไม่เกินร้อยละ 5 ของรายได้ จำนวน 128 คน (ร้อยละ 33.68)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ กบข. แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับ กบข.

ความรู้ความเข้าใจ ในสิทธิประโยชน์ของสมาชิก กบข.	ตอบถูก (คน)	ร้อยละ
1. ตามกฎหมายกำหนด สมาชิก กบข. ต้องส่งเงินสะสมเข้ากองทุนในอัตราร้อยละเท่าใดของเงินเดือน	373	98.20
2. หากสมาชิกต้องการออมเพิ่มใน กบข. สมาชิกสามารถเลือกอัตราเงินสะสมเพิ่มได้สูงสุดเท่าไร	212	55.80
3. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับอัตราเงินสะสมของสมาชิก กบข. ตามเกณฑ์บังคับปัจจุบัน	353	92.90
4. เงินส่วนใดของสมาชิก กบข. ที่จะถูกนำไปลงทุนตามแผนการลงทุนที่เลือกไว้	297	78.20
5. สมาชิก กบข. สามารถเลือกแผนการลงทุนด้วยตนเองได้หรือไม่	334	87.90
6. หากสมาชิกไม่ได้เลือกแผนการลงทุนด้วยตนเอง กบข. จะจัดสรรเงินออมของท่านเข้าสู่แผนการลงทุนใด	191	50.30
7. สมาชิกสามารถเปลี่ยนแผนการลงทุนของ กบข. ได้กี่ครั้งต่อปี	193	50.80
8. สิทธิประโยชน์ด้านภาษีที่สมาชิก กบข. ได้รับคือข้อใด	137	36.10
9. สมาชิก กบข. สามารถตรวจสอบข้อมูลเงินออมและผลตอบแทนได้จากช่องทางใด	366	96.30
10. หากสมาชิก กบข. เสียชีวิตในขณะที่ยังรับราชการ ผู้รับประโยชน์จะได้รับเงินส่วนใดบ้าง	137	36.10

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 6.82 คะแนน จาก 10 คะแนน (S.D. = 1.87) ระดับปานกลาง ประเด็นที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ อัตราเงินสะสมตามกฎหมาย (ร้อยละ 98.20) ช่องทางตรวจสอบข้อมูล (ร้อยละ 96.30) และอัตราเงินสะสมบังคับ (ร้อยละ 92.90) ส่วนประเด็นที่มีผู้ตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ สิทธิประโยชน์ภาษีและสิทธิประโยชน์กรณีเสียชีวิต (ร้อยละ 36.10) และแผนการลงทุนเริ่มต้น (ร้อยละ 50.30)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติและแรงจูงใจต่อการออมใน กบข. แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านทัศนคติ และแรงจูงใจต่อการออมใน กบข.

ปัจจัย	Mean	S.D.	ระดับ
ด้านทัศนคติ			
1. ท่านให้ความสำคัญกับการออมเพื่อวัยเกษียณเป็นอันดับแรก ๆ	4.65	0.617	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่าการออมใน กบข. เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับข้าราชการในการวางแผนชีวิตระยะยาว	4.53	0.713	มากที่สุด
3. ท่านเชื่อมั่นว่า กบข. มีความมั่นคงและบริหารจัดการเงินออมของท่านได้ดี	4.30	0.824	มาก
4. ท่านพอใจกับผลตอบแทนจากการลงทุนของ กบข. เมื่อเทียบกับการฝากธนาคาร	4.52	0.655	มากที่สุด
5. ท่านยินดีที่จะยอมรับความเสี่ยงในการลงทุนเพื่อผลตอบแทนที่สูงขึ้น	3.86	0.855	มาก
6. ท่านให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของเงินต้นมากกว่าผลตอบแทนที่สูง	4.27	0.753	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านทัศนคติ	4.35	0.507	มาก
ด้านแรงจูงใจ			
1. การได้รับคำแนะนำหรือการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของ กบข. ทำให้ท่านตัดสินใจออมเพิ่มขึ้น	4.12	0.903	มาก
2. ท่านคิดว่าช่องทางการให้บริการ ของ กบข. เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือไลน์ (Line) มีผลต่อการตัดสินใจออมเพิ่มใน กบข.	4.12	0.913	มาก
3. ท่านคิดว่าความหลากหลายของแผนการลงทุนใน กบข. มีผลต่อการตัดสินใจออมเพิ่ม	4.31	0.793	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะคิดต่อการออมใน กบข. และแรงจูงใจจากสิทธิประโยชน์ของ กบข. โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยทัศนคติสูงสุด คือ ท่านให้ความสำคัญกับการออมเพื่อวัยเกษียณเป็นอันดับแรก ๆ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.617) รองลงมาคือ ท่านคิดว่าการออมใน กบข. เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับข้าราชการในการวางแผนชีวิตระยะยาว ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.713) ปัจจัยแรงจูงใจสูงสุด คือ สิทธิประโยชน์ลดหย่อนภาษี ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.747) รองลงมาคือ ด้านความหลากหลายของแผนการลงทุน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.793)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความตั้งใจออมใน กบข. แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความตั้งใจออมใน กบข.

ความตั้งใจออมใน กบข.	Mean	S.D.	ระดับ
1. ท่านตั้งใจจะปรับเพิ่มอัตราการออมกับ กบข. ภายใน 1 ปีข้างหน้า	3.81	1.126	มาก
2. ท่านมีความตั้งใจที่จะออมเพิ่มใน กบข. อย่างต่อเนื่องในอนาคต	4.18	0.979	มาก
3. ท่านพิจารณาเพิ่มเงินออมใน กบข. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ของตนเอง	4.24	0.938	มาก
4. ท่านยินดีที่จะออมเพิ่มใน กบข. แม้ต้องลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันบางส่วน	3.81	1.104	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.01	0.925	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.925) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความพร้อมมากที่สุดในการจะปรับเพิ่มสัดส่วนเงินออมเมื่อตนเองมีรายได้ที่สูงขึ้นในอนาคต ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.938) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความยินดีที่จะลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพื่อนำมาออมเพิ่มใน กบข. ทันที ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 1.104)

5. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความตั้งใจออมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ ผลการทดสอบความแตกต่างของความตั้งใจออมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของความตั้งใจออมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ

ปัจจัยส่วนบุคคลและเศรษฐกิจ	สถิติทดสอบ (t/F)	ค่า Sig.	ผลการทดสอบ
1. เพศ	t = -1.53	0.125	ไม่แตกต่าง
2. อายุ	F = 4.58	0.004*	แตกต่าง
3. ระดับการศึกษา	F = 1.25	0.288	ไม่แตกต่าง
4. จำนวนบุคคลภายใต้อุปการะ	F = 0.37	0.825	ไม่แตกต่าง
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F = 1.15	0.331	ไม่แตกต่าง
6. ภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน	F = 0.46	0.704	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 5 พบว่า อายุ แตกต่างกันมีความตั้งใจออมใน กบข. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F = 4.58, Sig = 0.004) โดยเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Post Hoc แบบ Tukey พบว่า กลุ่มอายุ 50 - 59 ปี มีความตั้งใจออมสูงกว่ากลุ่มอายุ 30 - 39 ปี อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา จำนวนบุคคลในอุปการะ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน พบว่ามีความตั้งใจออมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจออมใน กบข. แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย เพื่อทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจออมใน กบข.

ตัวแปร	Unstd. Coeff.		Std. Coeff	t	Sig.	Confidence Interval		Collinearity Statistics	
	B	S.E.	β			Lower Bound	Upper Bound	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	-1.061	0.330	-	-3.216	0.001	-1.709	-0.412		
ความรู้เกี่ยวกับ กบข.	0.069	0.022	0.124	3.131	0.002	0.026	0.113	0.977	1.024
ทัศนคติ	0.614	0.107	0.337	5.728	<0.001	0.403	0.825	0.445	2.248
แรงจูงใจ	0.451	0.080	0.328	5.603	<0.001	0.293	0.609	0.449	2.225

$R^2 = 0.422$, Adjusted $R^2 = 0.417$, $F = 91.515$, Sig. < 0.001

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับ กบข. ทัศนคติ และแรงจูงใจ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจออมใน กบข. ได้ร้อยละ 42.2 ($R^2 = 0.422$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกและมีอิทธิพลต่อความตั้งใจออมใน กบข. สูงที่สุด คือ ทัศนคติต่อการออม ($\beta = 0.337$) รองลงมาคือ แรงจูงใจ ($\beta = 0.328$) และความรู้เกี่ยวกับ กบข. ($\beta = 0.124$) ตามลำดับ

7. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออมใน กบข. โดยสามารถจัดกลุ่มประเด็นข้อเสนอแนะที่สำคัญได้ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ความต้องการให้มีความยืดหยุ่นในการเบิกหรือถอนเงินออมใน กบข. โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถเบิกเงินออมบางส่วนออกมาใช้ได้ตามความจำเป็น และ 2) ความต้องการให้ทบทวนการบังคับออมใน กบข. โดยให้เหตุผลว่าสมาชิกบางรายมีภาระค่าใช้จ่ายและหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ และมีความต้องการใช้รายได้ในช่วงก่อนเกษียณมากกว่าการออมเพื่อใช้ในช่วงหลังเกษียณ รวมทั้งเห็นว่าความต้องการออมใน กบข. ของสมาชิกแต่ละรายอาจแตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ความตั้งใจออมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน กบข. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.925) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนสัดส่วนเงินออมเมื่อมีรายได้สูงขึ้นในอนาคต ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.938) ขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความยินดีที่จะลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพื่อนำมาออมเพิ่มใน กบข. ทันที ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 1.104) ผลดังกล่าวสะท้อนว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจที่จะเพิ่มการออมเมื่อมีความสามารถทางการเงินเพิ่มขึ้น มากกว่าการปรับลดค่าใช้จ่ายในปัจจุบันเพื่อเพิ่มเงินออมทันที ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ของ Ando, A. & Modigliani, F. ที่อธิบายว่า บุคคลจะมีการวางแผนการบริโภคและการออมตลอดช่วงชีวิต เพื่อรักษาระดับคุณภาพชีวิตหลังเกษียณ (Ando, A. & Modigliani, F., 1963) โดยเมื่ออายุเพิ่มขึ้น บุคคลจะมีแนวโน้มตระหนักถึงความมั่นคงทางการเงินในอนาคตมากขึ้น จึงให้ความสำคัญกับการออมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย รวมถึงงานวิจัยของ ศตพร ภูทองไชย และสิทธิพร อินทวงศ์ ที่พบว่า บุคลากรภาครัฐตระหนักถึงความจำเป็นในการมีเงินสำรองเพื่อความมั่นคงหลังเกษียณ (ศตพร ภูทองไชย และสิทธิพร อินทวงศ์, 2563) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้วัดความตั้งใจออม ไม่ใช่พฤติกรรมการออมที่เกิดขึ้นจริง จึงควรตีความผลในฐานระดับความพร้อมหรือความตั้งใจของกลุ่มตัวอย่างที่จะออมมากขึ้นในอนาคต

2. ปัจจัยด้านส่วนบุคคลและเศรษฐกิจกับความตั้งใจออมใน กบข. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มี เพศ ระดับการศึกษา จำนวนบุคคลในอุปการะ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความตั้งใจออมใน กบข. ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แม้กลุ่มที่มีรายได้สูง จะมีค่าเฉลี่ยความตั้งใจออมสูงกว่าก็ตาม อาจเนื่องจากข้าราชการมีระบบการออมภาคบังคับ มีรายได้ประจำแน่นอน และมีภาระหนี้ส่วนใหญ่เป็นหนี้สวัสดิการภาครัฐอัตราดอกเบี้ยต่ำระยะยาว จึงไม่กระทบสภาพคล่องจนขัดขวางความตั้งใจออม ประกอบกับการวิจัยมุ่งวัด “ความตั้งใจออม” มิใช่พฤติกรรมจริง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงยังคงแสดงความตระหนักในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพันธ์ วรรณสุริยะ ที่ระบุว่า รายได้ไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมโดยตรงหากมีระบบการออมที่ชัดเจน (อธิพันธ์ วรรณสุริยะ, 2566) ส่วนปัจจัยด้านอายุพบว่ามีความตั้งใจออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มอายุ 50 - 59 ปี มีความตั้งใจออมสูงกว่ากลุ่มอายุ 30 - 39 ปี อย่างชัดเจน เนื่องจากวัยใกล้เกษียณตระหนักถึงความมั่นคงทางการเงินและคุณภาพชีวิตหลังพ้นวัยทำงานมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวงจรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ของ Ando, A. & Modigliani, F. ที่อธิบายว่า บุคคลจะเพิ่มอัตราการออมเมื่อเข้าสู่วัยใกล้เกษียณเพื่อรักษาระดับการบริโภคหลังพ้นวัยทำงาน (Ando, A. & Modigliani, F., 1963)

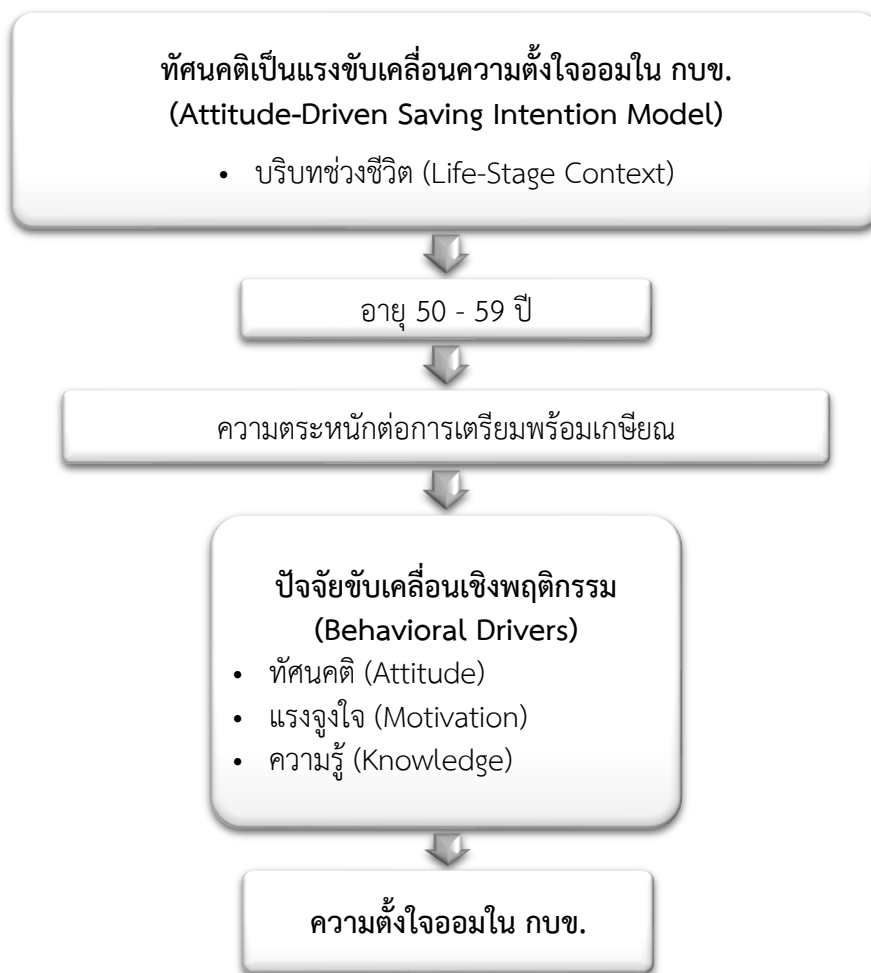
3. ความรู้เกี่ยวกับ กบข. มีผลต่อความตั้งใจออมใน กบข. ความรู้เกี่ยวกับ กบข. มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจออมใน กบข. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($B = 0.069$, $\beta = 0.124$, Sig. = 0.002) เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ หลักเกณฑ์อัตราเงินสะสม ตลอดจนระบบและช่องทางการบริหารจัดการกองทุน จะยิ่งสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้เกิดความตั้งใจออมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความรู้ทางการเงินของ Lusardi, A. & Mitchell, O. S. ที่ระบุว่า ความรู้ทางการเงินเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการประเมินทางเลือกและตัดสินใจวางแผนเกษียณได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lusardi, A. & Mitchell, O. S., 2014) สอดคล้องกับ Clark, R. L. et al. ที่พบว่าบุคคลที่มีระดับความรู้ทางการเงินสูงจะมีแนวโน้มการวางแผนและออมเงินเพื่อการเกษียณมากกว่าอย่างชัดเจน (Clark, R. L. et al., 2012) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ ศรียา ซึ่งยืนยันว่าความรู้ทางการเงินและความเข้าใจเกี่ยวกับ กบข. มีอิทธิพลเชิงบวกและเป็นปัจจัยกำหนดการตัดสินใจลงทุนและการออมเพื่อการเกษียณของข้าราชการครูอย่างมีนัยสำคัญ (อภิชาติ ศรียา, 2564) เมื่อพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนความรู้เกี่ยวกับ กบข. อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่ตอบถูกในสัดส่วนสูง ได้แก่ อัตราเงินสะสมตามกฎหมาย และช่องทางตรวจสอบข้อมูล ขณะที่ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีและสิทธิประโยชน์กรณีเสียชีวิตมีส่วนการตอบถูกต่ำกว่า ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แม้ความรู้เกี่ยวกับ กบข. จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจออม แต่ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างยังมีช่องว่างในบางประเด็น โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขของ กบข. ดังนั้น การอภิปรายผลควรพิจารณาว่าความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ กบข. มีหลายด้าน และระดับความเข้าใจในแต่ละด้านอาจไม่เท่ากัน

4. ปัจจัยด้านทัศนคติและแรงจูงใจมีผลต่อความตั้งใจออมใน กบข. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทัศนคติมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานสูงกว่าแรงจูงใจ ($\beta = 0.337$ และ 0.328 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาร่วมกับค่าเฉลี่ยของตัวแปร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการออมใน กบข. อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.507) และมีแรงจูงใจจากสิทธิประโยชน์ของ กบข. อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.672) ผลดังกล่าวสะท้อนว่าความเชื่อและการประเมินของบุคคลที่มีต่อการออม รวมถึงแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของ กบข. มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจออมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) ของ Ajzen, I. ที่ระบุว่าทัศนคติเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดความตั้งใจแสดงพฤติกรรม (Ajzen, I., 1991) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกุลรัตน์ เมืองมา และพรพรรณ นันทแพศย์ ที่พบว่าทัศนคติและแรงจูงใจส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ (สกุลรัตน์ เมืองมา และพรพรรณ นันทแพศย์, 2566) ดังนั้น การส่งเสริม

ทัศนคติการออมควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจที่ตรงจุด จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพฤติกรรมการออมระยะยาวของข้าราชการครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 โมเดลทัศนคติเป็นแรงขับเคลื่อนความตั้งใจออมใน กบข.

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจออมในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เป็น “โมเดลทัศนคติเป็นแรงขับเคลื่อนความตั้งใจออมใน กบข.” (Attitude-Driven Saving Intention Model) โดยมีแนวคิดสำคัญว่า ความตั้งใจออมไม่ได้เกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับ กบข. เพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันของ ความรู้ ทัศนคติ และแรงจูงใจ ภายใต้บริบทของช่วงชีวิตของสมาชิก โดยโครงสร้างของโมเดลประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ บริบทช่วงชีวิต (Life-Stage Context) และ ปัจจัยขับเคลื่อนเชิงพฤติกรรม (Behavioral Drivers)

ส่วนที่ 1 บริบทช่วงชีวิต (Life-Stage Context) ผลการวิจัยพบว่า ความตั้งใจออมแตกต่างกันตามช่วงอายุ โดยพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มอายุ 30 - 39 ปี และ 50 - 59 ปี จึงสังเคราะห์ได้ว่า “ช่วงวัย” เป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับระดับความตั้งใจออม โดยกลุ่มอายุ 50 - 59 ปีมีความตั้งใจออมสูงกว่ากลุ่มอายุ 30 - 39 ปี ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างของบริบทในการเตรียมความพร้อมทางการเงินก่อนเกษียณ

ทั้งนี้ อายุทำหน้าที่เป็นบริบทของความตั้งใจออม และไม่ได้เป็นตัวแปรในสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้ศึกษาปัจจัยขับเคลื่อนเชิงพฤติกรรม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยขับเคลื่อนเชิงพฤติกรรม (Behavioral Drivers) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่มีผลต่อความตั้งใจออมใน กบข. ได้แก่ 1) ทศนคติต่อการออม เป็นองค์ประกอบที่มีขนาดอิทธิพลสูงที่สุดในบรรดาตัวแปรที่ศึกษา ($\beta = 0.337$) สะท้อนว่า ทศนคติเชิงบวกต่อการออมและการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณมีความเกี่ยวข้องกับระดับความตั้งใจออมที่สูงขึ้น 2) แรงจูงใจด้านสิทธิประโยชน์ เป็นองค์ประกอบที่มีขนาดอิทธิพลรองลงมา ($\beta = 0.328$) สะท้อนว่า การรับรู้คุณค่าและประโยชน์ของการออมใน กบข. มีความเกี่ยวข้องกับความตั้งใจออม และเป็นแรงส่งที่ช่วยเสริมการตัดสินใจด้านการออม และ 3) ความรู้เกี่ยวกับ กบข. เป็นองค์ประกอบพื้นฐานด้านความเข้าใจที่มีผลต่อความตั้งใจออม ($\beta = 0.124$) โดยมีขนาดอิทธิพลต่ำกว่าทศนคติและแรงจูงใจ สะท้อนว่า ความรู้เป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการทำความเข้าใจระบบการออมและสิทธิประโยชน์ของ กบข. แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้ ความรู้มีขนาดอิทธิพลต่อความตั้งใจออมน้อยกว่าทศนคติและแรงจูงใจ ดังนั้นองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ คือ “ความรู้เป็นฐาน ทศนคติเป็นแรงขับเคลื่อน และแรงจูงใจเป็นแรงส่ง ภายใต้บริบทของช่วงชีวิต” ซึ่งนำไปสู่ความตั้งใจออมใน กบข. โดยที่ทศนคติมีขนาดอิทธิพลสูงที่สุดตามผลการวิจัยครั้งนี้ โมเดลดังกล่าวจึงเสนอว่า การส่งเสริมความตั้งใจออมใน กบข. ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการให้ข้อมูลหรือเพิ่มความรู้ แต่ควรดำเนินการควบคู่กันทั้งการพัฒนาความรู้ให้เกิดความเข้าใจ การสร้างทศนคติเชิงบวกต่อการออม และการสื่อสารประโยชน์และสิทธิประโยชน์ของ กบข. เพื่อเสริมแรงจูงใจในการออม โดยควรออกแบบแนวทางให้สอดคล้องกับบริบทของสมาชิกในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมทางการเงินตั้งแต่ช่วงต้นของการทำงาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่า ความตั้งใจออมใน กบข. ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยทศนคติ แรงจูงใจ และความรู้เกี่ยวกับ กบข. เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทศนคติเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1) หน่วยงานต้นสังกัด และ กบข. มีการออกแบบการสื่อสารเพื่อสร้างทศนคติเชิงบวก ปรับกลยุทธ์การสื่อสารจากการให้ข้อมูลข้อบังคับเชิงกฎหมายเป็นการปรับมุมมอง ให้เห็นว่าการออมคือการสร้างความมั่นคงและอิสรภาพทางการเงินหลังเกษียณรวมไปถึงการเน้นย้ำจุดเด่นของสิทธิประโยชน์ทางภาษี ความยืดหยุ่นของอัตราออมเพิ่มตามความสมัครใจ และพัฒนาแบบจำลองผลตอบแทนในแต่ละแผนการลงทุน เพื่อใช้เป็นแรงจูงใจให้สมาชิกตัดสินใจออมเพิ่ม 1.2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมที่สอดคล้องกับช่วงวัย ใช้ประโยชน์จากกลุ่มช่วงอายุ 50 - 59 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความตระหนักรู้และความตั้งใจออมสูงที่สุด มาทำหน้าที่เป็นต้นแบบ ในการถ่ายทอดบทเรียนและประสบการณ์การวางแผนออมเงินให้แก่ข้าราชการบรรจุใหม่เพื่อเป็นการปลูกฝังวินัยการออม และ 2) ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป 2.1) ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังหน่วยงานภาครัฐอื่นหรือพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยเชิงโครงสร้างและพื้นที่ และ 2.2) ศึกษาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินกับบุคลากรทั่วไป เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของความรู้ทางการเงินต่อประสิทธิภาพการจัดการเงินออม

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีระยาสาส์น.
- ศตพร ภูทองไชย และสิทธิพร อินทวงศ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการครูและครูโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2(1), 45-56.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2564). โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ. (2568). อัตรากำลังบุคลากรในภาพรวม. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2568 จาก https://hrms.obec.go.th/info/report/report_01
- สุดารัตน์ พิมพ์รัตนกานต์ และคณะ. (2560). ปัจจัยแรงจูงใจในการออม สภาพแวดล้อมในการออม และทัศนคติการออม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษาวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ, 8(2), 26-41.
- โสภณ โรจน์ธีรารักษ์. (2537). พฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทย: ผลสำรวจปี 2536. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- อธิพันธ์ วรรณสุริยะ. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการออมที่พอเพียงของครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารการบัญชีและการจัดการ, 15(3), 14-33.
- อภิชาติ ศรียา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจลงทุนในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเงินและการธนาคาร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สกุลรัตน์ เมืองมา และพรวรรณ นันทแพศย์. (2566). แรงจูงใจทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน และกลุ่มอ้างอิง ที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณ กรณีศึกษากลุ่มวัยเริ่มต้นทำงาน วัยสร้างฐานะ และวัยใกล้เกษียณ. Procedia of Multidisciplinary Research, 1(5), 49.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2567). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2568 จาก https://www.dop.go.th/th/statistics_page?cat=12&id=2563
- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2567). คู่มือสมาชิก กบข. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.gpf.or.th/thai2019/assets/ebook/MembershipGuide2567/index.html>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). การออม. เรียกใช้เมื่อ 22 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.bot.or.th/th/satang-story/money-plan/saving.html>
- Ajzen, I. (1991). "The theory of planned behavior.". Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50(2), 179-211.
- Ando, A. & Modigliani, F. (1963). "The life cycle hypothesis of saving: Aggregate implications and tests". The American Economic Review, 53(1), 55-84.
- Clark, R. L. et al. (2012). The role of financial literacy in determining retirement plans. Economic Inquiry, 50(4), 851-866.
- Lusardi, A. & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. Journal of Economic Literature, 52(1), 5-44.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed.). New York: Harper & Row.